

Semmelweis Nap 2019

Dr. Kellermayer Miklós ünnepi beszéde

1994 novemberében a neves orvosi folyóirat, a *Lancet* hasábjain szerkesztői levél jelent meg a következő címmel: *"Kézmosás - elfelejtettük Semmelweis tanítását?"* A cikk nem kevesebbet állít mint azt, hogy ma az orvosok és nővérek kevesebb mint fele mos kezét a betegekkel való érintkezések között. Az egészségügyi személyzetnek így hatalmas szerepe és felelőssége van a fertőzések terjedésében, és a jelenséget először Semmelweis Ignác, a jeles magyar szülész-nőgyógyász ismerte fel. A cikk olvastán büszkén húzhatja ki magát minden magyar. Jogos azonban a kérdés: Semmelweis öröksége kimerül abban, hogy az orvosi kézmosást hagyományozta ránk?

Mintegy 150 évvel korábban az ifjú Semmelweis Ignácot lelki tusában, önvádak között érhetjük tetten a Bécsi Egyetem I. számú Szülészeti Klinikáján. Súlyos büntudatban, ugyanis rájött, hogy ő maga száz és száz fiatal nő és csecsemő gyilkosa. Jóval később, a Joseph Spaeth szülészprofesszorhoz írt levelében így fogalmaz:

"Magamban hordom a tudatot, hogy 1847 óta sok ezer gyermekágyas és csecsemő halt meg, akik nem haltak volna meg, ha nem hallgatok, hanem minden tévedést, melyet a gyermekágyi lázról terjesztettek, a kellő rendreutasításban részesítettem volna."

Jogos a kérdés: Semmelweis öröksége kimerül abban, hogy felfedezte a gyermekágyi láz patogeneízisét? Hiszem, hogy Semmelweis szellemi és erkölcsi öröksége mindezeknél sokkal messzebb mutat. Semmelweis Ignác szellemi és erkölcsi örökségének három fő mozzanata van: 1) egzaktul és logikusan gondolkodott és döntött; 2) hitt az igazságában; 3) és végül tudását és hitét tettekre váltotta.

Semmelweis volt az első, aki az egzakt matematikát és statisztikát alkalmazta az orvostudományban és döntései meghozatalában. Nemcsak pontosan felmérte és számszerűen dokumentálta a gyermekágyi lázban elhaltak adatait, hanem feltételezéseket állított fel, egzaktul érvelt és helyes döntéseket hozott. Tán komolyan gondolhatjuk, hogy a Bécsi Egyetem I. és II. számú Szülészeti Klinikái között fennálló halálozási statisztikai különbségeket senki más nem látta? Azonban Semmelweis volt az, aki igazi, Szent-Györgyi Albert mércéjével mért természettudósként tárta fel az igazságot és oldotta meg a problémát: látta, amit mindenki látott, és gondolta, amit senki más nem gondolt.

Semmelweis Ignác olyan egzakt tudást halmozott fel, melyben annyira hitt, hogy képes volt saját életét rááldozni. Kétségtelen, minden kor orvosa szemrebbenés nélkül teszi fel betege életét a tudására. Kevesen vannak azonban azok, akik olyan tudással rendelkeznek és olyannyira hisznek benne, hogy saját életüket tegyék fel rá. Semmelweis ilyen orvos volt. Olyan korban harcolt az igazságért, amelyben annak mércéje a tekintély volt. A tekintély pedig olyanokat állított, hogy *"Nullum venenum in manu medici"*, azaz *"semmi sem mérge az orvos kezében"*, és hogy a gyermekági lázat nem más okozza mint a tellurikus, atmoszferikus, kozmikus befolyások ... punktum. Semmelweis, megelőzve korát, meggyőződéssel hitte, hogy a tudományos igazság mércéje nem a tekintély, hanem az egzakt matematika és az objektív kísérlet. *Cassandra* volt, akit az istenek megajándékoztak azzal az adománnyal hogy olvasson a jövőben és figyelmeztessen a hazáját fenyegető veszedelmekre, de azt már megtagadták tőle, hogy az emberek higgyenek is neki. *"A gyermekági láz kóroktana, fogalma és profilaxisa"* című főművében Semmelweis így ír meggyőződéséről:

"Ha azonban, amitől Isten óvjon, nem adatnék meg nekem, hogy saját szememmel lássam ezt a boldog időt, akkor is felderíti majd halálom óráját az a meggyőződés, hogy elmúlásom után előbb vagy utóbb ennek az időnek feltartóztatlanul el kell következnie."

Végül, Semmelweis hitét, tudását tettekre váltotta, cselekvéssé formálta. Logikusan egymásba szövődő kísérletek, próbálkozások sorozatán át dolgozta ki a klóros kézmosás általa elfogadható minőségi standardját. Meggyőződése volt, hogy az orvostudomány abban több bármely más tudománynál, hogy nem elégszik meg a pusztá felfedezéssel, hanem eltökélt szándéka a felfedezett igazságot azonnal a beteg ember szolgálatába állítani. Semmelweis tettei túlléptek a kísérletezésen. Megszállottan, szinte ószövetségi prófétaként szállt síkra az igazságáért, küzdött tanainak elterjedéséért és a kézmosási módszer szigorú betartásáért. A Semmelweis által felállított standard máig hat. Nem véletlen, hogy ma is Semmelweis elveit és tanítását idézi, kéri számon az orvosszakma a *Lancet*, a *New England Journal of Medicine* és más rangos folyóiratok hasábjain.

Ma, 2019-ben, a Semmelweis Ignácról elnevezett egyetem, mely a hazai orvos- és egészségügyi képzés fellegvára és zászlóshajója, a 250-edik tanévére készül. Semmelweis örökségéhez méltóan ezt a jubileumi tanévet megújult orvosképzési kurrikulummal indítjuk el. A kurrikulum célja, hogy a kinevelt általános orvos önálló, kritikus gondolkodásra képes, és egyúttal gyakorlati képességekkel rendelkező, orvosi döntéshozásra alkalmas személy legyen. A kurrikulumot a természettudományos igényesség és a gyakorlati minőség hatja át. Az

orvosképzés szerkezetét úgy alakítottuk át, hogy tantárgyi hierarchiája logikus és világos, tartalma pedig felesleges redundanciáktól mentes legyen. A klinikai képzésben tiszta gyakorlati blokkok rendszere jelenik meg, és olyan mechanizmusokat léptetünk életbe, amelyek növelik a szakorvosképzésbe történő továbblépés hatékonyságát. Kétségtelen, hogy a megújult, strukturált, hatékony orvosképzési program magán hordozza azokat a tulajdonságokat, melyek azt sikerre predesztinálják, és olyan orvosok kerülnek ki kezünk alól, akik méltók Semmelweis örökségére. A program sikere azonban azon is múlik, hogy mi, tanárok, kutatók, gyógyítók, rendelkezünk-e a megfelelően erős hittel, céltudatossággal és akarattal, olyannal, mint amilyennel Semmelweis Ignác. Ezen az ünnepnapon olyan hitet kívánok mindannyiunknak, amelyek méltóak Semmelweis Ignác örökségéhez, olyan tudást, amelyre - ha kell - saját életünket tehetjük fel, és olyan szent cselekvő erőt, hogy utunk végén Sík Sándorral együtt elmondhassuk:

"Amit éltél tisztos erényben,	Mindegy, tovazizzen az élet:
Csupa félség s ösztön a fényben.	Eszmélsz, s már itt az ítélet.
S ami pelyvád hull ki a rostán,	Szíved, agyad ostoba röggé...
Nem lesz színig az se gonosz tán.	Magad így vagy amúgy, de örökké.

Nincs szánva szemednek a holnap:
Ott légy igaz ember, ahol vagy.
Most tedd, amit adatik tenned:
Az Isten rügyezik benned."

Emelkedett, szép Semmelweis-napi ünnepet kívánok!